

НЕГАТИВНІ ЧИННИКИ, ЯКІ ПРИЗВОДЯТЬ ДО ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ТА СПОСОБИ ЇХ ПОДОЛАННЯ (ЗА ПРИКЛАДОМ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Р. Ф. Черниш к.ю.н., доцент
Житомирський національний агроєкологічний університет

Станом на початок 2018 р. виробництвом сільськогосподарської продукції на території Житомирської області займається понад 700 сільськогосподарських підприємств (з них понад 180 інвестиційно–активні холдингові компанії, які мають в обробітку 337,5 тис. га сільськогосподарських угідь – 32% наявної в області ріллі), зареєстровано понад 1 тис. фермерських господарств, з них понад 500 здійснюють господарську діяльність (площа землі в обробітку фермерських господарств області складала 68,8 тис. га, у т.ч. ріллі 66,4, в середньому на одне фермерське господарство припадає 117 га.) та близько 200 тис. особистих підсобних господарств.

Не зважаючи на кількісний показник суб'єктів виробництва сільськогосподарської продукції, аналіз наявної інформації свідчить про наявність системних прогалин в ході реалізації державних заходів в сфері продовольчої безпеки, які є характерними як для регіону так і для держави в цілому.

Вказане є актуальним, беручи до уваги те, що продовольча безпека є одним із найважливіших чинників в структурі національної безпеки будь-якої держави. При цьому, не треба відкидати такий фактор, як реалізація євроінтеграційних процесів в умовах масштабної соціально–економічної кризи та ведення бойових дій на сході України. Зазначене свідчить про те, що наразі наша держава стикнулася зі значними викликами, в тому числі й в сфері належного забезпечення продовольчої безпеки.

Однак, згідно даних глобального індексу продовольчої безпеки, який готується авторитетним міжнародним виданням The Economist і враховує такі показники, як фізична і фінансова доступність продовольства, його якість і безпеку, Україна з 2013 р. по в 2017 р. опустилась на 63–те місце (в 2013 р. займала 47–е місце), що є найгіршим показником серед європейських країн.

Для порівняння, Великобританія посідає 3–е місце, Німеччина – 7–е місце, Польща – 27–е місце, Угорщина – 30–е місце, РФ – 40–е місце [1].

Про негативну динаміку в галузі продовольчої безпеки говорять і вітчизняні експерти. Так, фахівці Асоціації тваринників України провели опитування серед експертів з метою оцінки ефективності діяльності протягом 2017 р. Міністерства аграрної політики і продовольства, ключовим завданням якого є забезпечення продовольчої безпеки країни, 52% експертів поставили Міністерству незадовільну оцінку, хоча при цьому 39% висловилися про роботу Мінагрополітики позитивно і ще 10% не визначилися з відповіддю [2].

До основних чинників, які негативно впливають на рівень продовольчої безпеки України, відносять:

- нарощування об'ємів експорту зернових культур;
- скасування ДСТУ (Держстандартів);
- відмова від впливу держави на формування ціноутворення;
- продовження мораторію на перевірки бізнесу;
- розповсюдження епізоотій;
- зниження виробництва готової продукції;

- погіршення стану транспортної інфраструктури, зростання вартості перевезень внаслідок здорожчання пального тощо [3].

Поряд з тим, аналіз наявної інформації свідчить, що через прогалини законодавчого регулювання системи державного контролю за безпечністю та якістю харчових продуктів створюються реальні загрози національній безпеці в частині неналежного соціального захисту та передумов до погіршення стану здоров'я населення, що визначено Законом України “Про основи національної безпеки України”.

Зокрема, у 2017 р. на території Житомирської області було задокументовано протиправний механізм виготовлення та постачання за бюджетні кошти до об'єктів соціальної сфери (навчальні, лікувальні і санаторні заклади) небезпечної для життя та здоров'я продукції (суміш сполук на основі транс-жирів) під виглядом вершкового масла, що призвело також до завдання шкоди державним інтересам у вигляді неефективного використання бюджетних коштів.

За висновками фахівців, однією із основних причин, що спричинила вчинення вказаного злочину, а також сприяє масовому поширенню таких протиправних дій в цілому по державі (Україна, поряд із США, є одним з найбільших у світі імпортером трансжирів), стала відсутність протягом тривалого проміжку часу належного контролю спеціально уповноваженого державного органу (Держпродспоживслужби), що викликане законодавчими обмеженнями їх діяльності та недосконалістю відповідних нормативних актів.

Аналіз стану агропромислового сектору економіки області дає підстави стверджувати, що зазначена галузь потребує регулювання з боку органів державної влади. Зокрема, й в частині підвищення рівня продовольчої безпеки.

До першочергових заходів, на нашу думку, необхідно віднести наступні:

- удосконалення механізму формування запасів матеріальних цінностей та визначення напрямів і граничних обсягів їх використання;

- внесення змін до чинних нормативно–правових актів у сфері державного резерву з урахуванням досвіду іноземних держав;

- відновлення державного контролю за якістю реалізуємих в торгівельних мережах продуктів харчування;

- запровадження (відновлення) якісного механізму державного контролю за імпортною та вітчизняною сільськогосподарською сировиною та продуктами харчування;

- сприяння розвитку господарств, діяльність яких спрямована на виробництво і переробку сільгосппродукції;

- вироблення механізму контролю за ціноутворенням на окремі види продуктів харчування з метою забезпечення ними соціально-незахищених верств населення;

- активне відстоювання на міжнародній арені пільг та квот для експорту до Євросоюзу та інших країн товарів з доданою вартістю (готової продукції);

- запровадження сучасної та ефективної системи управління ризиками аграрного виробництва;

- спрощення доступу сільськогосподарських товаровиробників до дешевих кредитних ресурсів;

- удосконалення механізму реєстрації прав оренди земель сільськогосподарського призначення тощо.

Список літератури

1. [Електронний ресурс] : <https://www.economist.com/>
2. Експерти оцінили ситуацію в аграрній галузі [Електронний ресурс] : <https://usba.com.ua/eksperti-ocinili-situaciju-v-agrarnii-galuzi>
3. Паламарчук І. Uainfo.org Чому погіршилась продовольча безпека в країні, і як цьому зарадити? / І. Паламарчук // [Електронний ресурс] : <http://uainfo.org/blognews/1508869640-chomu-pogirshilas-prodovolcha-bezpeka-v-krayini-i-yak-tsomu.html>.
4. Черниш Р. Ф. Забезпечення інформаційної безпеки держави, як одна із складових перемоги у «гібридній війні» / Р. Ф. Черниш //

Літописець / ЖДУ ім. І. Франка. – 2016. – Вип. 11 : Права людини: історичний вимір і сучасні тенденції : зб. тез за матеріалами III Всеукр. наук.–практ. конф. (м. Житомир, 26–27 листоп. 2015 р.). – С. 23–24.

5. Черниш Р. Ф. Щодо окремих проблемних питань соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб / Р. Ф. Черниш, Б. Ю. Назарчук // Правове забезпечення оперативно–службової діяльності: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення : матеріали постійно діючого наук.–практ. семінару, 27 трав. 2016 р. – Х. : Право, 2016. – Вип. 7. – С. 63–67.